

1 DECEMBRIE 1918-COLUMNA DEMNITĂȚII NOASTRE NAȚIONALE

Aurel Jiga

“Interesul unui popor pentru istoria sa este totodată
măsura cea mai sigură pentru gradul său de cultură”

Dimitrie Onciu

Cu legitimă emoție aniversăm 90 de ani de când voința întregului neam românesc s-a afirmat ferm prin Marea Unire de la Alba Iulia, act sacru, fondator al României moderne.

Idealul unității naționale, care a animat poporul român de-a lungul secolelor s-a înfăptuit la sfârșitul primului război mondial într-un context geopolitic, diplomatic și militar favorabil. Unirea românilor nu a fost un act singular în cadrul istoriei europene, ci el s-a înscris într-un amplu proces, care a cuprins întreaga zonă Est-Centrală a continentului, de la Marea Baltică la Marea Neagră și de la Oder până la Nistru. Acest proces a avut loc pe fondul revoluțiilor naționale declanșate de popoarele subjugate din Imperiul Rus și din cel Austro-Ungar.

În perioada octombrie 1917-octombrie 1918 marile imperii multinaționale, la baza cărora stătea principiul minciunii juridice a drepturilor egale dintre națiuni, au intrat într-un proces ireversibil de descompunere, se demolau. Istoria le-a dat verdictul: Prăbusiți-vă! Istoria s-a pronunțat, popoarele oprimate l-au înfăptuit.

În octombrie 1918, intensificarea mișcărilor revoluționare interne, pe fondul descompunerii armatelor Puterilor Centrale și ca urmare a înfrângerii suferite pe front, începe destrămarea imperiului dualist multinațional. În aceste condiții, conducătorii Partidului Național Român și ai Partidului Social Democrat, intruniți la Arad, hotărăsc la 31 octombrie 1918, crearea Comitetului Național Român Central, care se declară organul de conducere al luptei pentru recunoașterea drepturilor naționale ale românilor.

Comitetul Național Român sublinia „*Credincios ideilor naționale și democratice, ne situăm pe platforma dreptului că poporul român din Transilvania este independent să-și conducă singur soarta și că aprobarea suverană a poporului îi dă dreptul să hotărască singur asupra noii forme de stat a poporului român.*”

Pentru punerea în aplicare a liniei politice formulate de Comitetul Național Român, pe întregul teritoriu al Transilvaniei se formează Consilii Naționale locale și gărzi naționale române.

La 5 noiembrie, are loc la Sighișoara, la sediul Băncii *Târnăveana* ședința membrilor Partidului Național Român. Se formează Consiliul Comitatens Târnava

Mare, care mai târziu și-a luat numele de Comitetul Național Român Județean. Procesul verbal de constituire este semnat de 37 de persoane. Se alege un Comitet cu sediul la Sighișoara format din dr. Toma Cornea, dr. Ioan Ivanovici, Ioan Munteanu, Onoriu Sas, Mihail Săeșan, Vasile Urdea. Ziarul local *Schäßburger Zeitung*, nr. 45 din 9 noiembrie 1918 menționa: „Comitetul Județean a fost înființat cu scopul de a implini hotărârile Comitetului Național Român Central, de a fi mediatorul între acesta și organele locale străine” (populația germană și cea maghiară n.n.). În Sighișoara se formează gărzi naționale românești, săsești și maghiare, care aveau sarcina de a menține ordinea, liniștea, ca și apărarea avutului și a persoanei. Gărzi naționale românești se formează și în satele din jurul Sighișoarei: Daneș, Seleuș, Apold, Albești, Vânători, Țopa, Șoard. La Daneș se organizează o gardă națională înarmată formată din 30 de persoane. În comună au loc numeroase manifestații în cadrul cărora se cerea unirea Transilvaniei cu România. Asemenea acțiuni au avut loc în toate satele din jurul Sighișoarei. Țăranii români având în frunte preoți, învățători, au organizat adunări, unde populația, cu steaguri tricolore (ascunse în altarele bisericilor) cereau *Vrem România Mare* și intonau *Trei Culori, Deșteaptă-te Române, Imnul lui Iancu*.

La 15 noiembrie 1918, Consiliul Național Român Central dă o Proclamație cu privire la alegerea delegaților pentru Adunarea Națională, fixată la 1 Decembrie, la Alba Iulia, care urma să hotărască viitorul Transilvaniei. Despre semnificația acestei Adunări, ziarul local sighișorean, din 30 noiembrie 1918 (nr. 48) publică un emoționant articol semnat de judecătorul N. Fabritius, având un titlu plin de semnificație: *În pragul României Mari*. Reproducem din articol: „*Mâine, acolo pe pământul lui Apulum, unde Legiunea a XIII-a Gemina își avea altarele de jertfă, pe locul, unde eroii de libertate Horia, Cloșca și Crișan și-au dat sângele, națiunea română își va proclama suveranitatea. Mâine sute de mii de români o să umple Valea Mureșului de lângă Alba Iulia. Reședința principilor ardeleni, vechea Alba Carolina va fi martora unei entuziaste răbufniri a unui popor trezit la libertate. Toți românii din întreaga Transilvanie, în fața scaunului justiției universale, își vor aduce rănile nevindecate din conștiința lor; că dreptatea lor națională trebuie păstrată cu sfințenie, pe veci, proclamându-se rupți de statul maghiar. Ardealul, teritoriile până la Tisa și Dunăre, de mâine o să facă parte din statul român*”.

Încă din ziua de 29 noiembrie 1918 au început să se adune la Alba Iulia zeci de mii de țărani, mii de muncitori și intelectuali, care așteptau răspuns la cele mai arzătoare probleme cu privire la revendicările lor sociale, politice, culturale, naționale și la făurirea unui stat național unitar. Din această cauză, menționa ziarul local din 30 noiembrie 1918: „...toată Țara, din această Duminecă, două ore în șir clopotele și unde nu sunt, toacele vor anunța Libertatea. Visul unui viitor măreț, unirea tuturor românilor, cât ține limba română într-un stat comun se împlinește”

La 1 Decembrie 1918, Gheorghe Pop de Băsești, președintele Adunării Naționale anunța: „unirea tuturor celor de-o limbă și de-o lege, într-un singur și nedespărțit stat românesc”

Hotărârea legitimă a românilor este consemnată și de ziarul sighișorean din 7 decembrie 1918: „*Adunarea Națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat, Ungaria (Crișana și Maramureș n.n.), în total 26 de comitate, hotărăște Unirea tuturor românilor și a teritoriilor locuite de ei și dreptul lor la întregul Banat între Mureș-Tisa-Dunăre*”

La Alba Iulia au fost reprezentanți și locuitorii români din Sighișoara și împrejurimi: Dumitru Moldovan, ca membru de drept al Adunării. Dr. Toma Cornea (avocat), Dr. Ioan Ivanovici (avocat), Vasile Urdea (industriș), Gheorghe Colceriu (industriș), preoții Onoriu Sas (Daneș), Dan Ioan (Șoard) și mulți țărani din Daneș, Vânători, Boiu, Țopa, Șoard. La 1918 poporul majoritar și singur autohton și-a dovedit încă o dată capacitatea sa politică. La Alba Iulia, românii și-au ridicat conștiința lor istorică la înălțimea forței și dimensiunile morale ale idealurilor lor, angajându-se să așeze stâlpii unei noi culturi și civilizații umane și naționale pe ruinele organismului politic al monarhiei bicefale distruse.

În adunări speciale, în cursul anului 1919, minoritățile naționale și-au exprimat adeziunea față de principiile formulate de Adunarea Națională a românilor de la Alba Iulia și au hotărât unirea lor cu România. La 8 Mai 1919, la Mediaș, se desfășoară Adunarea sașilor din Transilvania, unde au luat parte și reprezentanții populației săsești din Sighișoara. În Rezoluția adoptată la Mediaș: „... *populația săsească din Transilvania se pronunță conform principiului de autodeterminare, pentru unirea Transilvaniei la România. Salută cordial poporul român și îl felicită pentru înfăptuirea idealurilor sale naționale*”.

Existența statului național român avea să fie consfințită prin tratatele de pace încheiate în anii 1919-1920 (Saint Germani-en Laye, cu Austria, 10 septembrie 1919; Neuilly sur Seine cu Bulgaria, 27 noiembrie 1919; Trianon, cu Ungaria, 4 iunie 1920), la 28 octombrie 1920 prin tratatul de la Paris se recunoaște de drept și unirea Basarabiei la România. Recunoașterea Unirii din 1918 pe plan internațional a fost, desigur, meritul unei generații de excepție, care a profitat de un context internațional favorabil.

Ziua Națională trebuie să înfrățească. Oricând și oriunde. Ziua Națională cheamă pe toți fiii unei țări la o trăire sufletească solidară. Deopotrivă, pe cei care au contribuit la făurirea istoriei și cei care abia încep să-i deslușească sensurile.

Tinerei generații îi adresez îndemnul lui Al. Vlahuță: „...*Strângeți-vă laolaltă cât simțiți în voi dorul de muncă și setea sfântă de adevăr, umpleți-vă sufletele de cea mai adâncă evlavie pentru trecutul glorios al neamului acestuia și faceți ca fiecare gând și pas al vostru să fie pentru binele și înălțarea neamului românesc*”.

Ziua Națională nu este a unui partid politic, al unei personalități. Este Ziua tuturor românilor. Nicolae Titulescu, diplomatul de excepție, membru marcant al unui partid politic, semnatar al Tratatului de la Trianon, declara convingător și pragmatic: „*Partidul meu se numește România*”. Acest enunț semnificativ ne învață mereu că

interesul național reprezintă temelia unității.

Sub egida faptelor istorice de unitate națională, inspriata sintagmă-formulă de Dumitru Drăghicescu-„*unirea românilor cu românii*” este astăzi de o arzătoare actualitate.